

AFRIKÁBAN JÁRT A KATOLIKUS EGYHÁZ VEZETŐJE

ÍRTA: TARRÓSY ISTVÁN

Elsőre talán meglepődünk, miért vállalta a biztonsági kockázatot Ferenc pápa, hogy a három országot érintő szubszaharai körútján a Közép-afrikai Köztársaság fővárosát, Banguit is felkeresse. Alapvetően az tűnhet azonban furcsának, hogy milyen megfontolásból utazik el a katolikus egyház feje éppen a világ e tájára. Ha a tendenciák és a számok mögé nézünk, rögvest megértjük: földünk azon kontinensét látogatta meg, ahol a legdinamikusabban növekszik a keresztények száma. Az amerikai Pew Research Center 2011 év végén közzétett jelentése szerint 2050-re a szubszaharai Afrika legkiterjedtebb vallási közösségét továbbra is a keresztények adják, az akkora előrejelzett összpapulációhoz (2 milliárd) képest 1,1 milliárd fővel. Míg 2010-ben 517 millió keresztény volt a Szaharától délre elterülő területeken, a muszlimok száma 248 milliót mutatott. Utóbbiak száma viszont gyorsabb ütemben nő, 2050-re a 670 millió főt is elérheti.¹

A 2015. november 25-30. között lezajlott látogatás Ferenc pápa első hivatalos útja volt Afrikában. A hatnapos út három országra fókuszált: Kenyára, Ugandára és a Közép-afrikai Köztársaságra. Egyfelől a pápa demonstrálni kívánta, hogy Afrika egésze fontos egyháza számára, másfelől az elmúlt évek néhány súlyos témájára igyekezett reflektálni. Kenyában és Ugandában nem egy alkalommal hajtott végre több halálos áldozattal járó terrortámadást az iszlamista al-Shabaab (jelentése: az ifjúság) nevű szervezet. A működésképtelen (bukott) állam szinte valamennyi jegyét magán hordozó Közép-afrikai Köztársaságban pedig évek óta szektáriánus konfliktus állandósult. A többségét tekintve keresztény (80 százalék) és a muszlimok (15 százalék), valamint a helyi közösségi hiedelmeket, ősi „vallásokat” követő őshonos lakosság (5 százalék) közötti ellentét nem önmagában felekezeti, hanem szociális és etnikai színezettel is rendelkezik.² A pápa egyik fő missziója a keresztények és a muszlimok közötti feszültségek enyhítése, a megbékélés, az egymás iránt mutatott tolerancia szorgalmazása volt, különösen, hogy „a 2013–2014 közötti időszakban a vallási különbségek mentén a keresztények és a muzulmánok között kiújuló fegyveres harcok és polgárháborúvá fokozódó összetűzések következményeként több százezer különböző felekezetű lakos hagyta el az országot” (Balogh et al., 2015: 118). A pápai erőfeszítés annak tükrében kifejezetten lényeges, hogy az ország „sokat szenvedett az elmúlt években a külső beavatkozásoktól és a szomszédos országok

^ A meglátogatott országok

határon átnyúló konfliktusainak hatásaitól [is]. [...és egyszerűen] azt kockáztatja, hogy regionális instabilitás középpontjává válik.” (Suha, 2014: 31).

További fajsúlyos tematikus pontként értelmezhetjük a szegénységgel kapcsolatos pápai megnyilvánulást. A Nairobi külvárosi részében található Kangemi nyomornegyedbe tett látogatás Ferenc Pápa eddigi viselkedésének, beszédeinek, cselekedeteinek egyenes következménye. A „szegények pápája” határozottan foglalt állás a nyomornegyed lakóinak tartott laudációjában azzal kapcsolatban, hogy intenzív figyelmet kell fordítani a „tisztességes városi integrációra”, ami tervezetten ügyel arra, mi történik a mélyszegénységben élő városiakkal. A pápa szerint meg kell találni a megoldást, hogyan integrálhatók megfelelő, emberi módon a városi létbe e nyomorgó csoportok is, hiszen, ahogy kifejtette: „szent joguk követelni a 3L-t”, azaz joguk van a földhöz (Land), amit művelhetnek, amin élhetnek, továbbá joguk van a tisztességes lakhatási körülményekhez (Lodging), és természetesen joguk van hozzáférni a munkalehetőségekhez (Labour). „Ennek biztosítása nem jótékony kérdés, hanem sokkal inkább erkölcsi kötelesség számunkra”, fogalmazott Ferenc Pápa, aki ismét igyekezett ráirányítani a figyelmet a világban permanensen fennálló jóléti különbségekre, egyenlőtlenségekre. Aki figyelmesebben hallgatta a katolikus egyházfő beszédét, megértette, hogy a pápa kritikával illeti azt a nagyon gazdag réteget a kenyai (és más szubszaharai afrikai) társadalomban, mely kisebbségben van, és amely valójában érzéketlen a szegénysorban élőkkel szemben, sőt, akár még hasznot is húz belőlük.

Ugyan a múltban tett olyan kijelentést Ferenc Pápa – amikor 2013-ban a riói katolikus ifjúsági világtalálkozóról utazott haza Rómába –, mellyel a meleg társadalmi integrációját támogatta, sokan elégedetlenek az afrikai út során a homoszexuálisok ügyét óvatosan kerülő egyházfői viselkedés miatt. Az akkori pápai vélemény azt hirdette, hogy „ha egy ember meleg, keresi Istent és jószándékú, akkor ki vagyok én, hogy megítéljem őt?”. Az afrikai út különösen ugandai állomása azonban tálcán kínálta a lehetőséget, hogy a pápa folytassa a sokak által várt nyitott és befogadó kommunikációt. Ugandában 2014-ben az elnök erőteljes politikája eredményeként törvénybe iktatták a homoszexuális viselkedés jelentését, azaz az állampolgároknak a rendőrség felé jelenteniük kell minden olyan cselekedetet, megnyilvánulást, amelyet homoszexuálisnak vélnek. Az addigi meleg-üldöztetés (mely nem csupán ugandai jelenség, hanem számos szubszahari országban megvan) e jogi megerősítéssel értelemszerűen komoly löketet kapott, és újabb és keményebb atrocitások sorát eredményezte. Paul Valley a New York Times-ban december 2-án publikált cikkében úgy fogalmazott, hogy hallgatásával, vagy inkább a téma kapcsán tanúsított csendességével a pápa „kihagyta annak a lehetőségét, hogy a szeretet, az irgalmasság és a befogadás üzenetének szélesebben értelmezett kontextusát erősítse tovább”.

Folytatta viszont Ferenc Pápa a környezetvédelemmel, az élhető környezet megtartásával, megóvásával kapcsolatos tematizálást, felhívva figyelmet a mindezekhez szükséges „jó kormányzás” meglétére, kialakítására. E vélemény határozott egyezést mutat többek között az Európai Unió által évek óta képviselt állásponttal. Az EU legmagasabb szintű retorikája az EU–Afrika dialógust és együttműködést szorgalmazza, és már a 2000-es évek elejétől, de főként a stratégiai jelentőségű 2007-es liszaboni csúcstalálkozótól számítva Afrika egészét, az Afrikai Unió képében külön entitásként is „képes kezelni”. A két-

A Nairobi külvárosi részében található Kangemi nyomornegyedbe tett látogatás Ferenc Pápa eddigi viselkedésének, beszédeinek, cselekedeteinek egyenes következménye. A „szegények pápája” határozottan foglalt állás a nyomornegyed lakóinak tartott laudációjában azzal kapcsolatban, hogy intenzív figyelmet kell fordítani a „tiszteletes városi integrációra”, ami tervezetten ügyel arra, mi történik a mélyszegénységben élő városiakkal. A pápa szerint meg kell találni a megoldást, hogyan integrálhatók megfelelő, emberi módon a városi létbe e nyomorító csoportok is.

oldalú kapcsolatokon túl a megerősödőben lévő regionális szervezetekkel folytatott partnerségek működnek leginkább. Jól példázta ezt a még 2012 júliusban megtartott Európai Bizottság–Tanzánia (illetve –Mozambik) találkozó, melyen a bizottság akkori elnöke, José Manuel Barroso és fejlesztésügyi biztosa, Andris Piebalgs is részt vettek. Csak Tanzániára vonatkoztatva a látogatás 126,5 millió eurónyi forrást jelentett oly fontos területeken, mint a közúti infrastruktúra fejlesztése, az egészséges ivóvízhez való hozzájutás kiterjesztése további 500 ezer lakos számára, vagy éppen a jó kormányzást támogató programok. Az EU és a Kelet-afrikai Közösség – melynek alapító tagjai Kenya és Uganda is – közötti gazdasági partnerségről szóló egyezményt (Economic Partnership Agreement) 2014 októberében véglegesítették.

Ferenc Pápa afrikai útja pápaságának egyértelmű lenyomata, egyben megnyilvánulása. A katolikus egyház feje Afrikát „reményteli kontinensnek” nevezte, amely figyelmet és együttműködést igényel a világtól. Ha jobban megfontoljuk e kijelentést, visszaköszönni láthatjuk az idősebb Plinius (Kr.u. 23–79) évszázadokkal ezelőtti megfogalmazását, miszerint az afrikai kontinensen mindig történik valami: „Ex Africa semper aliquid novi”, azaz Afrikából mindig jön valami új. A pápai látogatás erre csak ráerősíteni látszik. ☀

✓ *Ferenc Pápa Ugandában. Forrás: telegraph.co.uk*

Jegyzetek

- 1 E cikk a szerző Messzelátó blogon megjelent írásának kiegészített változata.
- 2 Ld. a helyzetről részletesebben: Kłoszowicz, 2014.

Felhasznált irodalom

- Balogh Andrea – Besenyő János – Miletics Péter – Vogel Dávid (2015): Országismertető: Közép-afrikai Köztársaság. Budapest: Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhely – Magyar Honvédség Geoinformációs Szolgálat.
- Kłoszowicz, Robert (2014): „Egyre lejjebb – Súlyosbodó állami diszfunkcionalitás a Közép-afrikai Köztársaságban”, *Afrika Tanulmányok*. Vol. 8., No. 3. (ősz), 22-35. pp.
- Pew Research Center (2011): Global Christianity. A Report on the Size and Distribution of the World's Christian Population. Washington, D.C. Interneten elérhető: <http://www.pewforum.org/files/2011/12/Christianity-fullreport-web.pdf>
- Suha György (2014): „A diadalív árnyékában – Közép-Afrika válsága”, *Afrika Tanulmányok*. Vol. 8., No. 1. (tavasz), 21-33. pp.
- Tarrósy István – Búr Gábor (2012): „Afrikai transzformációk – Pillanatfelvételek 2012 őszén”, *Afrika Tanulmányok*. Vol. 6., No. 3. (ősz), 5-14. pp.
- Tarrósy István (2015): Mi várható Afrikából? 2015. december 8. http://messzelatoblog.hu/blog/mi_varhato_afrikabol

Internetes források

- http://www.nytimes.com/2015/12/03/opinion/the-popes-failure-in-africa.html?_r=1
- <http://www.theguardian.com/world/2015/nov/24/pope-francis-to-embark-on-africa-tour-despite-security-fears>
- <http://www.bbc.com/news/world-africa-34911780>
- http://hvg.hu/vilag/20130729_Ferenc_papa_Ki_vagyok_en_hogy_megiteljem
- <http://www.bbc.com/news/world-europe-23489702>
- <http://www.wsj.com/articles/pope-francis-begins-first-africa-trip-with-comments-on-environment-conflict-1448470032>
- http://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2015/november/documents/papa-francesco_20151127_kenya-kangemi.html
- <http://www.bbc.com/news/world-africa-34952803>

A szerzőről

egyetemi docens, igazgató
Pécsi Tudományegyetem,
Afrika Kutatóközpont

About the Author

Associate Professor, Director
Africa Research Centre,
University of Pécs

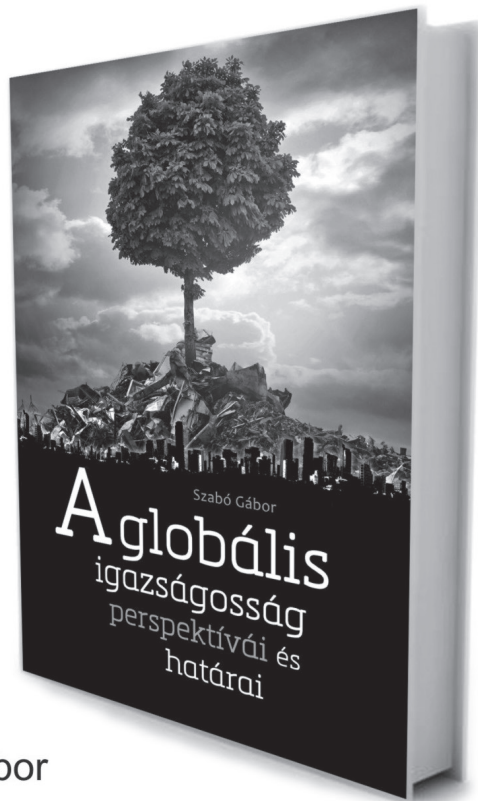

tarrasy.istvan@pte.hu

English Abstract

The Pope's Tour in Africa

Pope Francis made a significant first visit to the African continent – between 25 and 30 November 2015 the Head of the Catholic Church toured in three Sub-Saharan African countries: Kenya, Uganda and the Central African Republic (CAR). This should not come as a surprise, as according to a Pew report from 2011, by the year 2050 those with the Catholic faith will continue growing in number: out of an estimated total of 2 billion people over 1.1 billion will comprise this category. So, Africa is the continent in which Catholicism has been spreading most dynamically. One of the pope's missions was explicitly to ease religious tensions across the continent, in particular, in the conflict-ridden CAR. Another highly debated topic, which Pope Francis finally did not address, was Uganda's harsh law/policy on the treatment of gays in everyday life. As the „pope of the poor”, however, the central issue was how to eradicate poverty and ease the gap between the very rich and the extremely poor in the world. The pope is firm in stating that every person has the “holy right” to demand the 3Ls, that is Land, Lodging, and Labour. With his tour Africa got another angle of global attention, which its countries should learn from and utilize wisely.

Szabó Gábor

A globális igazságosság perspektívái és határai

Tartozunk-e bármilyen mértékű felelősséggel egymásért a családjunkon, szeretteinken, barátainkon, honfitársainkon túl? Globális szinten mindazokért, akik a bolygónkon laknak, vagy lakni fognak? Az 1970-es évektől kezdve fokozatosan vált a politikai, etikai gondolkodás megkerülhetetlen problémájává a globális igazságosság kérdése. Napjainkban szinte minden, a nemzetközi kapcsolatokról szóló állásfoglalás és fajsúlyos döntés visszavezethető erre az alapkérdésre. Jelenleg az emberiség közel egyötöde él napi két dollárnál kevesebb jövedelemből, miközben a világ leggazdagabb 85 emberének akkora a vagyona, mint a legszegényebb 3,5 milliárd embernek (nagyjából a ma élők fele).

A környezeti terhek és kockázatok, a fejlődés és migráció dilemmái, a kulturális konfliktusok rendkívül komplex, a károk enyhítését sürgető feladatként jelentenek kihívást minden gondolkodó, döntéshozó és véleményformáló kortársunk számára. Vajon mennyire alkalmasak ezeknek a kihívásoknak a hatékony kezelésre a meglévő nemzetközi intézmények jelenlegi formájukban? Van-e esély a fejlődéshez való jog nemzetközi egyezménybe foglalására, és lehet-e ez érvényesíthető jog? A könyv mottója Amartya Sen Nobel-díjas közgazdásztól származik: „nem mindig tudjuk azt, hogy mi volna igazságos, de azt tudjuk, hogy mi az, ami nyilvánvalóan igazságtalan.”

**Keresse a kötetet az Alexandra és Líra Könyvesboltokban,
a független könyvesboltokban és az internetes portálokon,
vagy rendelje meg a Publikon Kiadótól a www.publikon.hu oldalon.**

www.publikon.hu